

Vzdělávacelské LISTY

02 ČERVEN 2018

UMĚLCI SLETŮM

3–5

UMĚLCI SLETŮM

Sochaři, malíři,
architekti,
skladatelé a další

6–8

SLETY OBJEKTIVEM

Všesokolské slety
objektivem Přemysla
Koblice

9–10

SLETY PO ROCE 1990

Od XII. sletu
po dnešek

11

ODZNAKY

Sletové odznaky

Vážení čtenáři,

držíte v rukou nové vydání Vzdělavatelských listů, které je nepřekvapivě zaměřeno na slety. Na tak málo stránkách není možné tento sokolský fenomén důkladně přiblížit, a ani jsme nechtěli psát všeobecně známé informace, které sokolové dobře znají a které se dají dohledat na internetu. Zaměřili jsme se proto na slety po stránce umělecké a především na samotné autory, kteří svým nadáním, šikovností a kreativitou vytvořili pro Sokol nádherné věci, z nichž některé v muzeích obdivujeme dodnes. Navíc toto téma je stále živé a s každým dalším sletem se za plejádu významných osobností řadí nová jména. Za všechna jmenujme Studio Najbrt, které vymyslelo sletový vizuál, Elišku Karešovou, která navrhla sletové logo, či Zdeňka Netopila, který vytvořil pozvánku na Slavnostní zasedání Výboru v Karolinu. Sochařem podílejícím se na sletu je i pan Jakub Lipavský, o němž se více dozvíte na předposlední stránce.

V lednu na jedné konferenci jsem se seznámila s paní Romanou Petrunčíkovou, archivářkou Národního technického muzea. Hned její druhá věta byla:

„Ty jsi ze Sokola? Tak to vám uděláme přednášku.“ Slovo dalo slovo a ve sletových dnech můžete v Divadle Kampa navštívit povídání o Přemyslu Koblicovi, českém fotografovi, publicistovi a v neposlední řadě chemikovi, spojenou s promítáním jeho unikátních a krásných fotografií, které pořídil na sletech v letech 1932–1948. Pozvánku najdete na zadní straně časopisu. Koblicovy fotografie jsou ve velké míře zastoupeny i v dobových sletových památnících. Pokud se nemůžete zúčastnit promítání, přinášíme Vám alespoň článek o tomto významném českém fotografovi, společně s ukázkou jeho díla, a děkujeme autorkám za jejich přispění do časopisu.

Závěrem bych Vás chtěla upozornit, že v průchodu Tyršova domu v Praze u vrátnice č. 1, v tzv. akváriu, byla instalována výstava Svět sletů, kde se dozvíte podrobnosti o sletech a jejich zákulisí.

Kateřina Pohlová, jednatelka VO ČOS

Vedeme energii těm, kteří ji násobí

Časopis SOKOL – Vzdělavatelské listy – samostatná speciální příloha časopisu SOKOL, vydává Česká obec sokolská
Adresa redakce: ČOS, tiskové oddělení, Újezd 450/40, 118 01 Praha 1, tel. 257 007 332, e-mail: zkubin@sokol.eu
Redakce: Zdeněk Kubín, Kateřina Pohlová | Tisk: Tiskárna Macík Sedlčany | Informace o časopisu podává a objednávky vyřizuje redakce. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Za věcný obsah článků odpovídají autoři. Redakce si vyhrazuje právo příspěvky upravovat, krátit nebo komentovat | MK ČR E 17339, ISSN 0489-6718 | Na titulní straně fotografie P. Koblice (1892–1955) ze sletu 1948 nazvaná Pod tribunou – lidé ve čtyřdimensionálním prostoru.

Max Švabinský a jeho hlavní sletový plakát pro IX. všesokolský slet 1932

UMĚLCI SLETŮM

Na přípravách všesokolských sletů se vždy podílela řada známých českých umělců různých oborů: od architektů přes malíře a sochaře až k medailérům. Všude v těchto oblastech zaznívala v souvislosti se sokolskými slety zvučná jména. Alfons Mucha, Vojtěch Hynais, František Ženíšek, Max Švabinský, Stanislav Sucharda a mnoho dalších. Mnoho z umělců bylo dokonce samo členy Sokola, pro který tvořili i mimo sletové roky.

Na sletišti

Asi nejvíce mohli návštěvníci sletu obdivovat uměleckou úroveň přímo na sletišti. Samotná architektura sletišť, jeho výzdoba, ať už malířská, či sochařská, byla vždy utvářena zkušenými odborníky. Tvář předválečných sletišť je spojena v první řadě s bratrem Ing. Ludvíkem Čížkem. Stejnou měrou se do sletové architektury později zapsal také Alois Dryák, sám velmi aktivní člen Sokola. V letech 1912 až 1932 vtiskl podobu tehdejšímu cvičišti. Výjimkou byl VIII. všesokolský slet v roce 1926, kdy se hlavní sletové dění přesunulo z Letné na Strahov. ČOS ale tehdy bojovala s nedostatkem financí, proto musela být úprava sletišť jednoduchá a pokud možno zhotovená jedním člověkem. Tohoto úkolu se zhostil architekt bratr František Krásný, který navrhl řadu sokoloven. V roce 1925 řídil i přestavbu Michnova paláce na Tyršův dům, sídlo ČOS.

Během let 1882 až 1895, tedy v období prvních tří všesokolských sletů, se do výzdoby sletišť zapojovali především malíři. Nejčastějším typem výzdoby bývaly alegorické obrazy na velkých plátnech, umístované nad

hlavní brány. Zpravidla znázorňovaly atributy sokolských myšlenek a ideálů. Pro II. všesokolský slet v roce 1891 vytvořil takový obraz František Ženíšek. Pojmenoval ho „Sokolský slib“. Právě Ženíškovo jméno bylo s výzdobou prvních tří sletů nejvíce spojováno. Na Ženíška navázal v roce 1895 při III. všesokolském sletu jeho žák Jaroslav Preissler obrazem „Vítězství“.

IV. všesokolský slet v roce 1901 přinesl řadu novinek. Tou nejvýznamnější bylo jistě první veřejné vystoupení žen na sletu, dále pak také první oficiální sletový plakát. Poprvé byla do výzdoby sletišť začleněna i sochařská díla. Sochy na sletišti, potažmo celková umělecká podoba často korespondovaly s celým motivem sletu, tak tomu bylo například v roce 1912 při VI. všesokolském sletu, kdy sochařská výzdoba zapadala zcela do kontextu sletové scény „Marathon“. Nebývalý zájem u umělců vzbudil VII. všesokolský slet v roce 1920, první slet v nově vzniklé Československé republice. Všichni, kteří v umělecké sféře měli jméno, se chtěli na této významné události podílet. Velmi dobře si uvědomovali, že slet bude oslavou nově nabyté

Jižní brána sletišť VI. VS 1912, architektonická výzdoba zcela korespondovala se sletovou scénou „Marathon“

Architekt Dryák přímo na sletišti, IX. všesokolský slet 1932

národní svobody a jim přinese uznání. Když se začalo s budováním sletišť, měl Sokol odkud vybírat. Sletišti dominovalo pět velkých ptáků sokolů na pylonech. Jejich autorem byl Josef Drahoňovský, sochař a glyptik. I on tvořil pro Sokol často.

Sletová sochařská práce mimo sletišť

Z rukou výše jmenovaných osobností z českého sochařského prostředí vzešla pro všesokolské slety i menší díla, umělecky neméně hodnotná. Šlo o drobnější sošky, busty, ale také třeba vázy, které si Sokol objednal jako dar pro vzácné hosty a účastníky sletu. Při VIII. všesokolském sletu v roce 1926 věnoval prezident Masaryk sokolstvu krásný prapor z dílny Františka Kysely. Sokolská delegace na oplátku darovala prezidentovi pohár z broušeného křišťálového skla. Byla to práce profesora Drahoňovského. Broušenou vázu vytvořil Drahoňovský znovu i při X. všesokolském sletu v roce 1938, kdy byla

Jeden z diplomů pro závodníky navržený Karlem Špillarem

věnována jako dar sokolstva Praze. Činnost umělců však bývala často různorodá, proto se setkáváme s některými jmény v souvislosti se sletem v mnoha dalších odvětvích. Je to případ i Jaroslava Brůhy, který proslul také jako medailér a v navrhování sletových odznaků a pamětních medailí byl velice činný.

Sletové plakáty a diplomy jako umělecká díla

Sletové plakáty jsou po umělecké stránce dodnes vysoce ceněny. Na jejich tvorbu byly vypisovány soutěže, jejich autory se stávali významní malíři a výtvarníci. První oficiální plakát se objevuje až v roce 1901 v souvislosti s propagací IV. všesokolského sletu. V soutěžní porotě tehdy usedl například František Ženišek, Vojtěch Hynais nebo Stanislav Sucharda. Ačkoli došlo několik návrhů, vítěze porota nevybrala. Nakonec byl osloven Bedřich Wachsmann, který se tohoto úkolu zhostil. V následujících letech se autory hlavních sletových plakátů stali akademický malíř a grafik Karel Šimůnek, František Horník, autor obrazu prezidenta Masaryka v lánském parku na koni Hektorovi a aktivní člen Sokola, nebo třeba malíř, sochař a grafik Jakub Obrovský. Pro IX. všesokolský slet v roce 1932 vytvořil hlavní plakát Max Švabinský, jeden z nejvýznamnějších českých umělců 20. století. Švabinský ale v původně vypsané soutěži chyběl. Porota však opět nebyla s došlými návrhy do soutěže spokojena, a tak padl typ právě na známého českého malíře. V roce 1938 při X. všesokolském sletu už sám Švabinský usedl jako člen v soutěžní

porotě, která nakonec vybrala jako autora dalšího plakátu Karla Mináře. Ten pak o deset let později, poté, co jemu samotnému za druhé světové války hrozila poprava, vytvořil plakát pro XI. všesokolský slet 1948.

Zvučná jména se však neobjevovala jen v souvislosti s oficiálními plakáty. Při každém sletu existovala takových propagačních prvků celá řada, mnohé byly ve zmenšeninách vydávány i jako pohlednice. Známy je například předsetlový plakát Alfonse Muchy z roku 1912. Program všesokolských sletů byl vždy bohatý a bylo nutné návštěvníky na jednotlivé jeho části patřičně nalákat. Svě plakáty měly i oblíbené sletové scény nebo třeba sokolské výstavy. Plakát zvoucí na výstavu konanou u příležitosti IV. všesokolského sletu v roce 1901 vzešel od Mikoláše Alše.

Účastníci sletu a sletových závodů si jako památku často domů odváželi diplomy za umístění v soutěžích, pamětní listy a také pohlednice. I na nich pracovali přední umělci doby. Zajímavý je v tomto ohledu příběh Karla Špillara, malíře, grafika a profesora na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Špillar se v roce 1920 přihlásil do soutěže o sletový plakát VII. všesokolského sletu, ale neuspěl v ní. Porotu však jeho náměty přece jen zaujaly, a tak přišla nabídka na vytvoření

Pohlednice k VII. všesokolskému sletu 1920 vydaná ČOS podle originálu od Františka Ženiška

Kolekce medailí pro zasloužilé funkcionáře sletu a sokolské činovníky od J. Brůhy, IX. všesokolský slet 1932

diplomů pro vítěze ve sletových závodech. Zahraniční hosté si zase odváželi pamětní list navržený Maxem Švabinským.

Ke každému sletu vycházela také celá řada pohlednic, ať už šlo o zmenšeniny sletových plakátů, pohlednice ke sletovým scénám, zmenšeniny obrazů, či fotografie. Pohlednice a s nimi i sletové poštovní známky, tzv. nálepky, vydávala u příležitosti všesokolských sletů jak pošta, tak i samotná Česká obec sokolská. Pro V. všesokolský slet v roce 1907 vydal Sokol svým nákladem na 30 typů barevných i černobílých pohlednic, na poštovní známky byly využity motivy od Mikoláše Alše. Sletová známka k VII. všesokolskému sletu 1920 od ilustrátora V. H. Brunnera, se rozšířila dokonce v milionovém nákladu. Pro jednotlivé slety vznikaly dokonce i celé série pohlednic. Půvabná série byla vytvořena například pro VI. všesokolský slet 1912 – ženy ve cvičebních modrých šatech – tehdy je oblékly naposledy, majestátní sokol na koni nebo sokolské žactvo ve svých červených košilkách a čapkách. Několik pohlednic v „antickém stylu“, na které byly využity motivy akademického malíře K. V. Mutticha, propagovalo v roce 1912 také sletovou scénu „Marathon“. Že některé sokolské náměty nestárnou, dokazovalo i využití motivů od Františka Ženíška pro sletové

pohlednice v roce 1920. Motivy na sletové pohlednice tvořily i ženy. Pro X. všesokolský slet v roce 1938 to byla akademická malířka Marie Fischerová-Kvěchová. Ta byla v meziválečných letech vyhledávanou autorkou knih pro děti a ilustrátorkou a tomuto jejímu zaměření zcela odpovídají i sletové pohlednice znázorňující hlavně hravé sokolské žactvo a dorost na barevných malovaných obrázcích.

Plakety a medaile

První drobná plaketa se objevuje na IV. všesokolském sletu v roce 1901. Vytvořil ji Bedřich Wachsmann, autor prvního oficiálního sletového plakátu. V podstatě šlo o převedení motivu plakátu na tuto plaketu. Známa je i jednostranná litá plaketa od Stanislava Suchardy vytvořená pro V. všesokolský slet v roce 1907. Jde vlastně o zvětšený odznak Na stráž, který byl propůjčován členům Sokola poté, co složili sokolský slib, a který se začal udělovat právě od roku 1907. Pamětní plakety tvořil Sucharda i pro další slety.

Večerní plavba po Vltavě 15. 5. 1868, kteroužto scénu navrhl Tyrš

Dalším řemeslem, jehož nositelé uplatňovali svůj um na všesokolských sletech, bylo medailérství. Pamětní medaile se většinou udělovaly významným sokolským činovníkům, důležitým hostům, ale také vítězům sletových závodů. Za zmínku stojí určité kolekce medailí pro zasloužilé funkcionáře sletu a sokolské činovníky, jejichž autorem byl rovněž již zmiňovaný Jaroslav Brůha. Brůha stál i za medailí pro vítěze soutěží a závodů v roce 1926. VIII. všesokolský slet toho roku byl doprovázen celou řadou soutěží, ať už jednotlivců, nebo družstev, a to v široké škále disciplín. Brůhova medaile, se sokolem s pozdvíženými křídly na líci a s třemi nahými atlety na rubu byla následně udělována v rámci závodů České obce sokolské až do roku 1948.

Dalo by se ještě dlouze psát o jednotlivých uměleckých odvětvích, o konkrétních sokolských dílech i jednotlivých osobnostech uměleckého spektra, řádky Vzdělavatelských listů jsou ale omezeny. Široké možnosti tématu mohou v budoucnu přinést další články.

Marcela Janouchová, VO ČOS

Broušená křišťálová váza jako dar sokolstva Praze, autorem vázy J. Drahoňovský

*Slet 1932 – Z průvodu dorostu
(Staré Město, ul. 17. listopadu)*

Všesokolské slety objektivem Přemysla Koblice

Všesokolské slety se vždy těšily značnému zájmu fotografů, a to jak profesionálů, tak amatérů. Řada snímků byla otištěna ve sletových památkách a dalších oficiálních doprovodných publikacích či v dobových obrázkových magazínech, jako byl například Český svět, Světozor, Pražský ilustrovaný zpravodaj, Letem světem, Pestrý týden nebo poválečný Svět v obrazech.

Další fotografie, z nichž mnohé nebyly nikdy publikovány, lze najít v archívech jednotlivých sokolských obcí, v soukromých rodinných albech a pravděpodobně také v pozůstalostech některých profesionálních či amatérských fotografů. Například zhruba tisíc fotografií ze sletových dnů 1932, 1938 a 1948 se nachází v pozůstalosti amatérského fotografa Ing. Přemysla Koblice, uložené dnes v Archivu Národního technického muzea.

Ing. Přemysl Koblic (1892–1955), který je dodnes známý především svými objevy ve fotografické chemii, byl zároveň vynikající fotograf. Pro jeho tvorbu, včetně snímků pořízených během všesokolských sletů, je

charakteristický nejen netradiční způsob snímání a používání fotografické techniky, ale zejména důraz na žánrovou momentní fotografii, či přesněji, jak on sám říkal, fotografii výjevů. Jeho cílem bylo zachytit skutečnost „v plné syrovosti naprosto přirozeného dění, tak, jak se spontánně a nečekaně odehraje, bez jakéhokoliv ovlivnění autora“, a to i za cenu ne vždy dokonalé kompozice.

Koblic fotografoval od roku 1909, nejprve s vlastnoručně sestrojeným fotoaparát, kde místo objektivu použil sklo z babiččinych brýlí, později s přístrojem na skleněné desky, který dostal k Vánocům 1910. Potřeba malého laciného fotoaparátu, který by umožňoval

Slet 1938 – Pořadatelé a návštěvníci

nenápadně fotografovat z ruky, jej koncem 20. let přivedla ke spolupráci s výrobcí fotoaparátů Václavem Kolářem v Modřanech a později Vladimírem Klazarem v Nuslích, po roce 1945 pak s firmou Vršofot Jindřicha Švece.

V letech 1921 až 1935 pracoval jako úředník na Patentním úřadě československém, kde do jeho působnosti spadaly grafické techniky a fotografická a potravinářská chemie. Pak se již plně věnoval fotografii – na základě svých výzkumů publikoval fotografické receptáře, spolupracoval s výrobcí chemikálií, fotografického materiálu a fotoaparátů, redigoval, organizoval a především fotografoval. Jako uznávaná osobnost ochotně předával své zkušenosti prostřednictvím četných článků, na přednáškách a besedách, i jako instruktor v několika foto- a kinoamatérských klubech, z nichž některé spoluzakládal. Jeho samého ovlivnilo prostředí dvou pražských fotografických klubů. Nejprve byl členem Klubu fotografů amatérů na Královských Vinohradech a od roku 1923 na více než dvě desetiletí členem Českého klubu fotografů amatérů v Praze. Úspěšně se účastnil také řady domácích i zahraničních soutěží a výstav.

V období zostřených sociálních rozporů na počátku třicátých let začal Koblíc spolupracovat s Film-foto skupinou Levé fronty a od levicové orientace se neodklonil ani po roce 1948, kdy se angažoval ve prospěch nového režimu. Sahrál aktivní roli v procesu transformace fotoamatérských

organizací, v jejímž důsledku došlo počátkem padesátých let k jejich začlenění do struktur ROH.

Snímky zachycující sportovní události tvoří nemalou část Koblícova fotografického odkazu. Sport byl totiž vedle fotografie jeho druhou celoživotní vášní. Od dětství aktivně cvičil v Sokole, v roce 1912 se stal řádným členem Sokolské jednoty na Královských Vinohradech. Zájem o sport v něm podporoval také jeho učitel tělocviku na žižkovské reálce, zakladatel českého skautingu Antonín Benjamin Svojsík, s nímž se Koblíc přátelsky stýkal i po skončení studií.

Menší část dochovaných snímků se sportovní tematikou je spojena s vinohradským Sokolem. Patrně někdy v letech 1914–1918 pořídil Koblíc na letním cvičišti této tělocvičné jednoty, které se tehdy nacházelo za vinohradskou vodárnou, sérii záběrů z nácivku vystoupení dorostenců (tzv. bílé skupiny). Ze stejné doby se dochovalo také několik zajímavých záběrů ze společenských aktivit vinohradského Sokola (sokolská hudba, loutkové divadlo apod.). Unikátní jsou rovněž snímky tělocvičny v Národním domě na Vinohradech, kterou měl vinohradský Sokol pronajatou od roku 1895. Za první světové války, v letech 1916–1918, sloužila jako skladiště mouky, jak dokládají i Koblícovy fotografie z roku 1917. V červnu 1918 bylo v časopise Světozor otištěno několik Koblícových snímků z vystoupení této tělocvičné jednoty na hřišti nedaleko vinohradské

Slet 1932 – Diváci sletového průvodu (Staré Město, křižovatka ulic Pařížská a Široká)

továrny na cukrovinky a čokoládu – později známé Orionky.

Naprostá většina Koblícových fotografií se sportovní tematikou se pak týká všesokolských sletů, které se konaly v letech 1932, 1938 a 1948. Koblíc spíše než hromadná vystoupení zajímalo dění v zákulisí, zejména sokolové čekající a připravující se na seřadišti na své vystoupení či při odpočinku, stejně jako návštěvníci stadionu či diváci při sletových průvodech v ulicích Prahy. Pohledy na sletišťe ze speciálně upravených věží vyhrazených pro fotografy považoval za stereotypní a nezajímavé. Fotografování, a to nejen o sletu, chápal především jako lov zajímavých motivů, kdy fotograf nemá nečinně čekat na zajímavý záběr, ale aktivně jej vyhledávat a přemýšlet,

Slet 1932 – Účinkující sletové scény Tyršův sen

Slet 1932 – Nástup dorostenců

Slet 1938 – Diváci na Strahovském stadionu

Slet 1938 – Diváci sletového průvodu (Nové Město, náměstí

Slet 1938 – I nejmladší fotografovali... I. P. Pavlova)

Slet 1948 – Úprk na toalety

jak ho nejlépe zachytit. Dobrý fotograf by podle Koblíce měl umět předvídat, co se stane v nejbližším okamžiku, a být neustále připraven „nasadit komoru k oku“ a stisknout spoušť.

V roce 1932 používal Koblík pro zachycení sletového mumraje stereoskopický fotoaparát na skleněné desky formátu 6x13. Fotoaparát měl v neustálé pohotovosti, zaostřený na střední vzdálenost a s napnutou závěrkou. Vyšší rychlosti a pohotovosti při lovení zajímavých motivů dosáhl tehdy také díky nestandardnímu použití přístroje. Nevyužíval ho totiž k pořizování stereoskopických snímků, ale postupným zakrýváním jednoho z objektivů pomocí obyčejného špuntu exponoval střídavě levou a pravou část skleněné desky, čímž získal dvojnásobný počet záběrů, které byly navíc čtvercové. Tento formát, jak Koblík

opakovaně zdůrazňoval, je ideální pro momentní fotografii, protože je výhodný z hlediska rychlosti kompozice.

Události a zejména účastníky X. všesokolského sletu 1938 zachytil Přemysl Koblík na svitkový film. I tentokrát se soustředil na zachycení zajímavých momentů ze zákulisí sletu a slavnostních průvodů v ulicích Prahy. Na posledním, XI. sletu v roce 1948 používal Koblík fotoaparát Epifoka, na jehož konstrukci se podílel. Tento fotoaparát, vyráběný firmou Vřšofot, byl určen pro širokouhlou fotografii. Díky možnosti částečně naklonit objektiv šlo dosáhnout dostatečné hloubky ostrosti i při plně otevřené cloně a tak daleko lépe postihnout dění na seřadišti nebo v zákulisí, kde se pohybovalo velké množství lidí. Patrně také díky tomu nalezneme mezi Koblíkovými snímky z tohoto sletu daleko více hromadných

záběrů, často braných z nadhledu. Během sletu Koblík také experimentoval s délkou expozice s cílem získat rozostřené snímky zachycující dynamicky pohyb, pro které razil název „čtyřdimensionální“ (fotografie na obálce).

V průběhu letošních sletových dní se bude v divadle Kampa konat stejnojmenná přednáška spojená s promítáním Koblíkových fotografií ze všesokolských sletů. Více o Přemyslu Koblíkovi a jeho fotografické tvorbě se lze dočíst například v knize R. Kmochové a kol. Přemysl Koblík. Fotograf, chemik, kterou vydalo Národní technické muzeum v roce 2014. Všechny fotografie v článku pocházejí z Koblíkovy pozůstalosti uložené v Archivu NTM.

R. Petruňčíková, P. Vrbová

Slet 1948 – Pohled z tribuny na prostná mužů

Slet 1948 – Diváci sletového průvodu u Václavského náměstí

Věrná garda nastupuje, po 46 letech znovu na značkách při XII. všesokolském sletu 1994

SLETY PO ROCE 1990

Na podzim roku 1989 již vše nasvědčovalo tomu, že léta totality končí. Sokolští činovníci se začali opět scházet, dokonce započaly návčky, samozřejmě tajně, na slet, který byl naplánován zahraničním sokolstvem na rok 1990 do Paříže. Po listopadu 1989 byl Sokol připraven rychle obnovit svou činnost. Stalo se tak v roce 1990. Brzy poté se započalo také s přípravou XII. všesokolského sletu, prvního sletu v obnovené demokracii.

XII. všesokolský slet 1994

46 let, tak dlouho trvalo, než mohli sokolové znovu spočinout na značkách na strahovském stadionu. Slet navazoval na sokolské tradice i 130letý vývoj tělocvičných vystoupení. „Slet vzájemného porozumění“, to byla jeho hlavní myšlenka. Celkem na něm vystoupilo na 23 000 cvičenců, z toho asi 1800 ze zahraničí. V programu nechyběly sportovní soutěže ani kulturní a společenské akce, slavnostní zahájení sletu proběhlo na půdě Národního

divadla představením „Prodaná nevěsta“. Byla obnovena i tradice účasti prezidenta republiky přímo na sletišti, a to když na tribunu strahovského stadionu dorazil Václav Havel. XII. všesokolský slet v roce 1994 byl důkazem, že Sokol opět ožil a je připraven pokračovat ve své činnosti.

XIII. všesokolský slet 2000

XIII. všesokolský slet v roce 2000 se konal jako součást Národních dnů sportu a kultury. Slet byl vlastně jejich

vyvrcholením. Vše se odehrávalo v rámci akce „Praž – Evropské město kultury roku 2000“. Určitou zvláštností se vyznačovaly Sokolské dny Ostrava 99. Šlo o komponované vystoupení folklorních tanečních souborů. Soubory sklídily velký úspěch a jejich vystoupení, které dostalo název „Rozkvetlá louka“, se stalo součástí programu sletu. XIII. všesokolský slet byl slavnostně zahájen 30. června 2000 v Národním divadle. Folklorní soubory zahájily také nedělní program

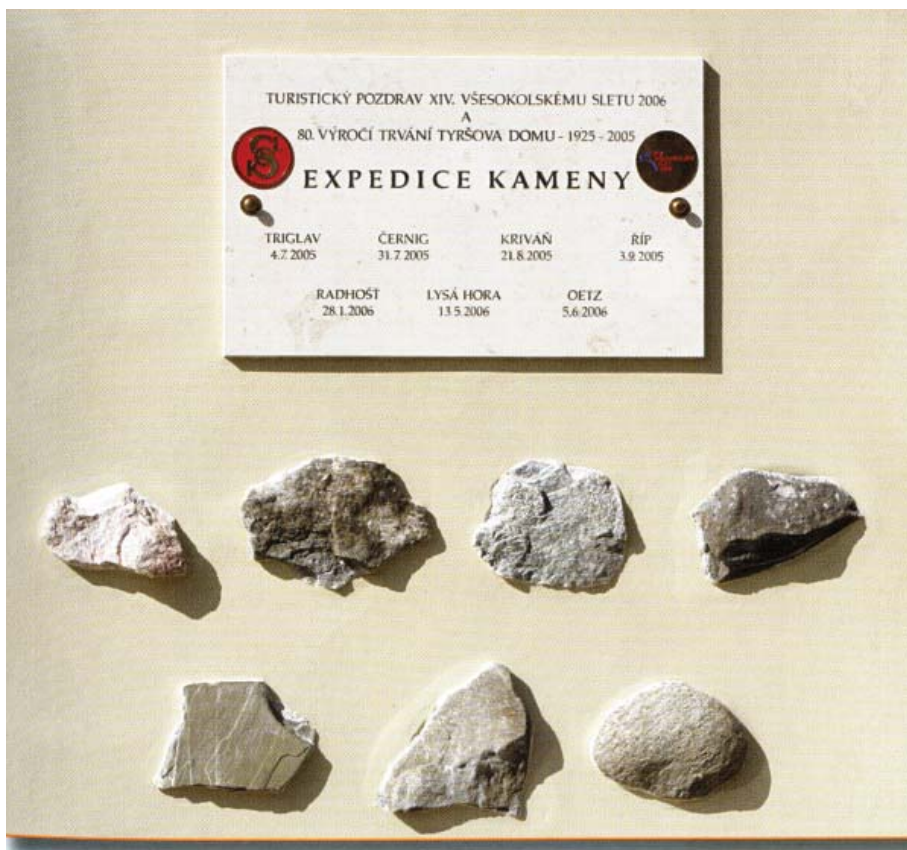
na stadionu. Sokolské kulturní soubory ostatně vystupovaly na různých místech po celou dobu konání sletu a poukázaly tak na to, že Sokol je nejen tělovýchovnou organizací, ale také významným nositelem kulturního života.

XIV. všesokolský slet 2006

První sletové akce XIV. všesokolského sletu odstartovaly při oslavách 80 let Tyršova domu v květnu 2005. Tehdy byla zahájena „Expedice kameny“. Cílem expedice byla místa, ze kterých byly v roce 1923 přivezeny základní kameny pro stavbu Tyršova domu. Slavnostní zahájení tentokrát neprobíhalo v Národním divadle, ale v tehdejší Sazka Aréně. Sokol Gala, který vlastně zažíval svou premiéru, byl přehlídkou toho nejlepšího, co mohl Sokol v dané době nabídnout. Ve dvou programech se na Strahově představilo 15 000 cvičenců v 16 hromadných skladbách. Byl to poslední slet na slavném stadionu. O šest let později se již sokolové sešli v pražských Vršovicích.

XV. všesokolský slet 2012

XV. všesokolský slet se stal vyvrcholením oslav 150. výročí založení Sokola. Sletový rok byl slavnostně zahájen už 10. února 2012 v prostorách starobylého Karolina a za účasti významných představitelů naší země i zahraničních hostů. Významné výročí připomněla také výstava „Pod křídly Sokola“, kterou uspořádal Vojenský

Expedice kameny

historický ústav a Ústav pro studium totalitních režimů. Minulost a význam Sokola na této výstavě doslova ožily. V předvečer samotného zahájení sletu uctili sokolové památku zakladatelů Sokola Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera u jejich

pomníku na Olšanských hřbitovech. Tato vzpomínka se stala neopomenutelným bodem všesokolských sletů. Slavnostní zahájení sletu se vrátilo zpět na jeviště Národního divadla. Představení „Prodaná nevěsta“ pro tuto příležitost nastudovaly sokolské divadelní, folklorní a pěvecké soubory pod režisérskou taktovkou bratra Bohumila Gondíka. Asi 200 sokolů včetně zahraničních hostů se zúčastnilo setkání v Poslanecké sněmovně. Po úspěšné premiéře při minulém sletu se znovu uskutečnil Sokol Gala. Celý slet a s ním i oslavy 150 let existence Sokola vyvrcholily na stadionu v pražských Vršovicích. Počasí sokolům příliš nepřálo a na hlavy cvičenců se snášel hustý déšť. V dlouhé historii všesokolských sletů se tak nestalo poprvé. Déštěm se nenechali zaskočit ani cvičenci jednotlivých hromadných skladeb, ani 416 cvičenců folklorní skladby „Radostná země“. Od té chvíle uplynulo již šest let. Sokolové se znovu setkají nejen na značkách již brzy, v červenci 2018 při XVI. všesokolském sletu.

Slavnostní ceremoniál při XV. všesokolském sletu v roce 2012

Marcela Janouchová, VO ČOS

Sletové odznaky

Sokolskou činnost ve všech úrovních organizační struktury bohatě dokumentují i drobné umělecké předměty spadající svým charakterem do oblasti numizmatiky – medaile, plakety a odznaky. První sletový odznak je znám až s druhým sletem v roce 1891. Měl tvar rovnostranného trojúhelníku se zaoblenými rohy, na horním okraji byla otisknuta suchá pečeť a na vrcholu měl kožené nebo textilní poutko. Nápis byl stříbrným písmem. Autor není znám a podle obvyčejného vzhledu se dá soudit, že se nejednalo o nikoho významného.

Od IV. sletu existovalo již několik odznaků a s každým dalším sletem jejich počet narůstal. Ústřední motiv se varioval v obyčejných i honosných provedeních. Vznikaly samostatné odznaky pro hosty, žáky, dorost atd. Mimo všesokolské slety se vyráběly odznaky na všelijaké sokolské závody, hry, výlety, župní a jiné slety. Pro rozlišení osob existovaly odznaky i pro různé funkce – členy výboru, pořadatele atp. Součástí odznaků byly i stuhy, po první světové válce nejčastěji trikolora nebo vlajka, ale i barvy měst a další varianty. Při prvních všesokolských sletech sloužily odznaky i jako vstupenka na slet, popřípadě k odznaku byl

zvlášť připevněn tvrdý papír s označením místa sezení.

Sletové odznaky navrhovali přední čeští malíři a sochaři a za dobu existence Sokola se staly jedním z tradičních artefaktů všesokolských sletů a nosilo je hrdě připnuté několik stovek tisíc účastníků sletu a diváků.

Česká obec sokolská pokračuje v této tradici. V minulém roce byla vyhlášena výtvarná soutěž na návrh odznaku k XVI. všesokolskému sletu. Odborná porota pak jednomyslně zvolila vítězem Jakuba Lipavského, který ve svém návrhu zohlednil tradiční pojetí sletových odznaků, přesto se však jedná o návrh dynamický a moderní.

O tom svědčí i fakt, že nebylo nejsnadnější najít v dnešní době řemeslníka, který by dokázal odznak vyrobit. Jakub Lipavský se věnuje sochařství a malbě. Narodil se v roce 1976 a studoval na pražské Akademii výtvarných umění v ateliérech J. Zeithammla a V. Skrepla. Absolvoval roční stáž ve Stuttgartu. Je držitelem Ceny Bogdana Najdenova, umístil se na třetím místě v sochařské soutěži Tři portréty (portrét V. Havla). Vystavuje samostatně i na skupinových výstavách. Ukázky z jeho práce si můžete najít na webových stránkách.

Kateřina Pohlová, VO ČOS

Sletový odznak od K. Němečka, 1901

Pamětní odznak, autor neznámý, 1901

Sletový odznak se stálou vstupenkou od K. Nováka, 1907

Sletový odznak od S. Suchardy, 1912

Sletový odznak od M. Kužela, 1938

Jakub Lipavský, 2018

Všesokolské slety

objektivem Přemysla Koblice

Fotografie ze sletových dní 1932 - 1948

Divadlo Kampa

2., 3. a 4. července vždy v 18 hodin

Fotografie z Archivu Národního technického muzea
vybraly a slovem provázejí

Romana Petrunčíková a Pavla Vrbová

1918
100
2018
SPOLEČNÉ STOLETÍ

VÝSTAVA SOKOLSKÝCH ODZNAKŮ

2. 7. - 6. 7. 2018
10:00 až 18:00 hodin

Vstup zdarma

Tyršův dům, posluchárny č. 2 a 3

Výstavu připravila Česká obec sokolská ve spolupráci
s bratrem Františkem Hrbáčkem u příležitosti
konání XVI. všesokolského sletu 2018.

1918
100
2018
SPOLEČNÉ STOLETÍ